

Metoder för en åldersvänlig bygd

TESTADE METODER I VINGÅKER KOMMUN
FREDDY EHRENHOLM - DIGALOG

Metoder för en åldersvänlig bygd

Detta dokument samlar de metoder, arbetssätt och erfarenheter som utvecklats, testats och tillämpats inom ramen för projektet *Ekosystem för en åldersvänlig bygd*.

Dokumentet är avsett att fungera som ett praktiskt metodstöd och erfarenhetsunderlag för verksamheter som vill arbeta mer förebyggande, stärka tryggheten för äldre och skapa förutsättningar för en långsiktig omställning mot ett åldersvänligt samhälle.

Det är viktigt att tydliggöra att dokumentet inte är en heltäckande eller slutgiltig metodhandbok i traditionell mening. Metoderna befinner sig på olika mognadsnivåer och spänner från strategiska angreppssätt och organisatoriska arbetssätt till mer operativa och tekniska lösningar. Flera av metoderna är väl prövade i praktiken och används i verksamhet, medan andra har testats i pilotform eller utgör strukturerade arbetssätt som bedömts fungera väl men som fortsatt behöver fördjupning.

Fokus i projektet har legat på praktisk tillämpning, tester i verklig verksamhetsmiljö och möjlig spridning till andra kommuner. Detta har inneburit att resurser i första hand lagts på implementering, lärande i användning och utveckling av lösningar som kan fungera i vardagen för både personal och brukare. Som en följd av detta är vissa delar i dokumentet, såsom kvantitativa nyttoanalyser och mer detaljerade uppföljningsdata, medvetet hållna på en översiktlig nivå.

Dokumentet ska därför ses som:

- ett stöd för fortsatt implementering och utveckling i verksamheten,
- en grund för komplettering, fördjupade analyser och uppföljning över tid,
- ett spridningsunderlag som kan användas i dialog med andra kommuner, samverkansparter och vid upphandling.

Metoderna är avsedda att vara modulära och anpassningsbara, snarare än att följas som fasta manualer. Varje verksamhet behöver utifrån sina förutsättningar, resurser och mål avgöra hur metoderna tillämpas, vidareutvecklas och kombineras. Dokumentet ger därmed en gemensam struktur och ett gemensamt språk för fortsatt arbete, snarare än färdiga svar på alla frågor.

Varje metod är beskriven enligt en gemensam struktur:

1. **Namn på metoden**
2. **Syfte och behov**
3. **Målgrupp**
4. **Arbetssätt / Hur gör man?**
5. **Roller och förutsättningar**

6. **Effekter (för individ och/eller verksamhet)**
7. **Teoretisk eller värdebaserad grund**
8. **Lärdomar och nycklar för spridning**
9. **Eventuella kommentarer eller kunskapsluckor**

Nivå (**strategisk, taktisk eller operativ**) och ekosystem (**socialt och/eller digitalt**) anges för varje metod.

BRUTTOLISTA ÖVER METODER FÖR EN ÅLDERSVÄNLIG BYGD	0
1. Förebyggande hälsa och självständighet	3
Finger ABC	3
Habbe digital rehabilitering	4
Utbildning för särskilda målgrupper (kognitiv svikt, fallrisk, anhöriga)	6
Femfingermodellen	7
Iris-pilot (30 klockbärare och deras anhöriga)	Fel! Bokmärket är inte definierat.
2. Välfärdsteknik för trygghet och delaktighet	10
Läkemedelsautomater – Automatiserad läkemedelshantering för trygghet och effektivitet	10
Toalettliftar – tekniskt stöd för integritet och självständighet	13
AI-sensor (kamera) för digital natt-tillsyn och fallidentifiering	15
Ny larmplattform – Sensapp + Skyresponse för ett öppet digitalt ekosystem	17
Roller för välfärdsteknik – ny kompetens för digital omställning	19
Innovationsupphandling av ekosystem – samverkansmodell för åldersvänlig digital utveckling	21
3. Digital hemtjänst och nya arbetssätt	23
4. Social delaktighet och gemenskap	24
5. Digital inkludering och lärande	27
6. Anhörigstöd och familjens roll	28
7. Mat och vardagstjänster	29
8. Samverkan och civilsamhällets roll	29
9. Strategier och ledning	31

1. Förebyggande hälsa och självständighet

Finger ABC

Syfte och behov

Att tidigt identifiera tecken på kognitiv svikt och ge individen verktyg att bromsa utvecklingen genom förändrade vanor och socialt stöd. Behovet uppstår i glappet mellan "frisk" och demensvård – där människor idag ofta faller mellan stolarna.

Målgrupp

Äldre personer i tidig riskzon för kognitiv svikt samt anhöriga.

Arbetsätt / Hur gör man?

Kommunen erbjuder korta screening- och samtalstillfällen baserade på FINGER-studien (Finnish Geriatric Intervention Study). Deltagarna får enkla verktyg kring kost, fysisk aktivitet, hjärngympa och social delaktighet. Arbetet sker i samverkan mellan vårdcentral, föreningsliv och kommunens förebyggande team.

Roller och förutsättningar

- Hälsosamordnare/undersköterska leder samtal.
- Samverkan med primärvård och studieförbund.
- Kräver basutbildning i kognitivt stöd och tillgång till en enkel mätmodell.

Effekter

- **Individ:** ökad medvetenhet, förbättrade levnadsvanor, trygghet i att följa sin utveckling.
- **Verksamhet:** färre övergångar till demensvård, stärkta förebyggande kompetenser i personalgruppen.

Teoretisk/värdebaserad grund

Bygger på WHO:s syn på aktivt och hälsosamt åldrande samt den nordiska FINGER-modellen för prevention av kognitiv nedsättning.

Lärdomar och nycklar för spridning

- Enkla och lågtröskelbaserade testformer fungerar bäst.
- Kräver ett lokalt nav mellan vård, kommun och civilsamhälle.
- Värdet ligger lika mycket i samtalet som i själva testet.

Habbie digital rehabilitering

Syfte och behov

Att stödja rehabilitering i hemmet genom digitala träningsprogram, med målet att stärka självständighet och förbättra kontinuitet i träning efter sjukdom eller skada. Behovet uppstår eftersom många äldre har svårt att genomföra eller följa upp hemrehabilitering

på egen hand, och traditionella modeller kräver ofta fysiska besök eller mycket personalresurser.

Målgrupp

Äldre vuxna som behöver rehabilitering eller träning i hemmet (t.ex. efter skada, operation eller vid nedsatt funktion) och där ett digitalt träningsprogram kan komplettera eller ersätta delar av den traditionella rehabiliteringen.

Arbetsätt / Hur gör man?

- Brukaren får tillgång till Habbie-plattformen (träningsprogram, virtuell instruktör) som är utformad för hemmabruk.
- Personal/terapeut följer upp träningen digitalt och går in vid behov med stöd eller justeringar.
- Lösningen bygger på självständigt arbete, påminnelser och regelbunden uppföljning.

Forskning visar att digital rehabilitering för äldre har potential men evidensen är fortfarande begränsad.

Roller och förutsättningar

- Rehabiliteringsterapeut eller sjukgymnast ansvarar för upplägg och uppföljning.
- IT-/teknikstöd behövs för att säkra uppkoppling, plattform och användargränssnitt.
- Förutsättning: brukare har tillgång till enheter (t.ex. surfplatta), uppkoppling och grundläggande digital kompetens.
- Samverkan mellan kommun, vårdgivare, teknikutrust och kanske extern leverantör.

Effekter

- **Individ:** ökad kontinuitet i träning, möjlig ökning av självständighet och trygghet i hemmet.
- **Verksamhet:** potential att minska behov av fysiska resor och tidskrävande besök, frigöra personalresurser.

Teoretisk/värdebaserad grund

Metoden bygger på tanken om hälsosamt åldrande, empowerment och digital inkludering, samt på evidens från digitala vård- och rehabiliteringsmodeller som poängterar vikten av självidentifiering, motivation och kontinuitet. Digitala lösningar för hemrehabilitering har identifierats som viktiga för att främja självständighet och delaktighet.

Lärdomar och nycklar för spridning

- Viktigt att plattformen är användarvänlig och anpassad för äldre brukare — digital kompetens varierar kraftigt.
- Infrastruktur och stödsystem är centrala — om uppkoppling eller support brister blir lösningen ineffektiv.
- Instruktion och uppföljning är lika viktiga som själva tekniken — träningen måste vara meningsfull och motiverande.

Utbildning för särskilda målgrupper (kognitiv svikt, fallrisk, anhöriga)

Syfte och behov

Att erbjuda målgruppsanpassade kurser och träning till äldre med risk för kognitiv svikt eller fall, samt stöd till anhöriga som vårdar en närstående. Behovet är att tidigt stärka självständighet och förebygga insatser innan omfattande hemtjänst eller vård blir nödvändiga.

Målgrupp

Äldre personer i riskzon för fall eller kognitiv nedsättning samt deras anhöriga.

Arbetsätt / Hur gör man?

– Kommunen eller studieförbund genomför kortare utbildningsinsatser (t.ex. om fallrisk, kognitiv träning, digital vana) i grupp eller individuellt.

– Innehåll kan vara fysisk aktivitet, balansövningar, hjärngympa, kostinformation, social samvaro eller digital introduktion.

Roller och förutsättningar

- Utbildningsledare (studieförbund, folkhälso pedagog, anhörigsamordnare) ansvarar för innehåll och genomförande.
- Samverkan mellan kommunens förebyggande enhet, vårdcentral och civilsamhälle är centralt.
- Förutsättning: intresserade deltagare, lokal eller digital plats, möjlighet att följa upp.

Effekter

- **Individ:** ökad kunskap och verktyg för att hantera vardagssituationer, stärkt självförtroende och delaktighet.
- **Verksamhet:** aktivt förebyggande arbete som kan leda till senare eller minskat behov av omfattande insatser inom hemtjänst/vård.

Teoretisk/värdebaserad grund

Metoden bygger på ett förebyggande synsätt (tidig intervention) samt tanken om aktivt åldrande och delaktighet. Utbildning som metod i socialt arbete betonas inom evidensbaserad praktik för att stärka självständighet och minska sårbarhet.

Lärdomar och nycklar för spridning

- Anpassa innehåll och pedagogik till målgruppens förmåga och intresse.
- Samverkan mellan olika aktörer ger större räckvidd och legitimitet.
- Uppföljning och utvärdering är viktiga för att dokumentera effekt och förbättra metod.

Femfingermodellen

Syfte och behov

Att erbjuda ett ramverk som fokuserar på fem viktiga områden (kost, fysisk aktivitet, hjärngympa, social samvaro och medicinsk egenkontroll) för att stödja äldre att leva längre, friskare och mer självständigt. Behovet är stort eftersom många äldre hamnar i en negativ spiral där begränsad aktivitet, social isolering och bristande kontroll över egen hälsa ger ökad risk för sjukdom och behov av omsorg.

Målgrupp

Äldre vuxna (och deras nätverk) som står inför utmaningar med livsstil, fysisk funktion eller social isolering – samt organisationer/föreningar som möter dem.

Arbetsätt / Hur gör man?

– En serie utbildningsmoduler eller workshops där varje “finger” representeras av ett tema: 1) Näringsvana (kost), 2) Rörelse och styrka (fysisk aktivitet), 3) Hjärngympa (kognitiv träning), 4) Social samvaro (gemenskap) och 5) Egenkontroll (medicinska värden, blodtryck, blodvärden).

– Modulen kan levereras av studieförbund, kommunens folkhälsoteam eller i samverkan med föreningar och vård.

Roller och förutsättningar

– Utbildningsledare eller folkhälso pedagog ansvarar för genomförande.

– Fysiska lokaler eller digitala plattformar krävs (beroende på format).

– Samverkan mellan kommun, föreningsliv och vård/omsorg för att stödja uppföljning och lokal förankring.

– Deltagarna behöver grundläggande digitala färdigheter om delar levereras digitalt.

Effekter

- **Individ:** Ökad förståelse för vad som bidrar till hälsa, förbättrade vanor, stärkt självförtroende i åldringsprocessen.
- **Verksamhet:** En gemensam modell för utbildning och kommunikation om hälsa, vilket kan stödja bredare förebyggande arbete.

Teoretisk/värdebaserad grund

Modellen bygger på evidens från livsstilsinterventioner som FINGER-studien, där kombinerade insatser inom kost, träning, kognitiv stimulans och social aktivitet visade förbättrad kognitiv funktion hos äldre riskgrupper. Den bygger också på värden om aktivt åldrande, delaktighet och sammanhang.

Lärdomar och nycklar för spridning

- Modulariteten gör att metoden kan anpassas till olika kommuners resurser och bygder: välj “finger” som passar först.
- Viktigt att skapa förankring i lokalsamhället, t.ex. via föreningar som leverantörer av social samvaro-modulen.
- Digitala eller hybridformat kan öka räckvidden men kräver digitalt stöd.

Tjänst för tidig introduktion för att öka trygghet (Iris)

Syfte och behov

Att erbjuda 30 äldre personer utanför hemtjänsten en trygghetsklocka (Iris) med funktioner för larm, anhörigkontakt och stöd i vardagen. Syftet är att stärka självständighet och trygghet, samt att stödja anhöriga att vara delaktiga – vilket potentiellt kan skjuta upp behovet av hemtjänst. Behovet ligger i att många äldre bor hemma och känner oro, eller att anhöriga har begränsad möjlighet till tillsyn.

Målgrupp

Seniorer som inte har hemtjänst men vill känna sig tryggare i vardagen + deras anhöriga som önskar mer delaktighet och trygghet.

Arbetsätt / Hur gör man?

- Deltagarna förseddes med Iris-klocka, inställd med funktioner för SOS-knapp, fall-larm och geozon/trygghetszon,
- Anhöriga fick tillgång till app där de kan följa, få notiser och kommunicera med brukaren via klockan.
- Pilotens syfte var att testa teknik, användaracceptans, anhörigintegration och förebyggande effekt.

Roller och förutsättningar

- Leverantör av klockan ansvarar för utrustning och app.
- Kommunen eller projektledare ansvarar för rekrytering av deltagare, inställning av tjänster, utbildning/start-upp.
- Anhöriga ingick som viktiga användare och kontaktpersoner.

– Förutsättning: funktionen fungerar tekniskt (uppkoppling, batteri, SIM), användaren kan hantera klockan eller har stöd, anhörig deltar.

Effekter

Individ: Ökad trygghet i hemmet och vid rörelse utanför hemmet, större känsla av kontroll, möjlighet att bo kvar hemma längre.

Anhöriga: Större delaktighet, minskad oro för att inte kunna räcka till eller vara uppkopplad.

Verksamhet: Möjlig modell för förebyggande trygghetsteknik som kan minska eller skjuta upp behovet av hemtjänst-insatser.

Teoretisk/värdebaserad grund

Metoden bygger på tankar om trygghet, självständighet och anhörigmedverkan – alla centrala i ramverket för åldersvänliga samhällen (exempelvis World Health Organization) samt i digitalisering av välfärdstjänster. Teknik som möjliggör tidiga insatser innan biståndsbeslut ligger i linje med strategin för förebyggande socialt arbete.

Lärdomar och nycklar för spridning

– En framgångsfaktor är att klockan och appen är enkel att använda för både äldre och anhöriga.

– Viktigt att ha tydliga processer för larmkedja, ansvar och uppföljning.

– Samverkan mellan teknikleverantör, kommun och anhöriga är centralt.

2. Välfärdsteknik för trygghet och delaktighet

Läkemedelsautomater – Automatiserad läkemedelshantering för trygghet och effektivitet

Syfte och behov

Att öka säkerheten i läkemedelshanteringen i hemmet och bidra till att brukare tar rätt medicin vid rätt tidpunkt, samtidigt som personalens arbetsbelastning och risken för fel minskar. Behovet är stort: många äldre använder flera läkemedel samtidigt, och brister i följsamhet eller hantering ökar risk för komplikationer. Forskning visar att smarta dispensers kan bidra till bättre följsamhet och stöd av anhöriga.

Målgrupp

Äldre personer med behov av stöd i läkemedelshantering – både de med biståndsinsatser och de som bor hemma med begränsad hjälp. Personal och anhöriga är också målgrupper eftersom deras arbetsbelastning och ansvar påverkas.

Arbetsätt / Hur gör man?

- Brukaren får en automat eller dispenser som är förinställd med läkemedelsdoser och påminnelser.
- Maskinen kan logga uttag, ge varningar för uteblivna doser och eventuellt notifiera personal/anhörig vid avvikelse. Forskning visar t.ex. att användare upplevde hög grad av användarvänlighet och att belastning på anhöriga minskade i pilotstudier.
- Integrering med kommunens läkemedelspolicy och hemtjänst- eller omsorgsprocesser.

Roller och förutsättningar

- Teknikleverantör ansvarar för maskinens leverans, installation och eventuell support.
- Kommunens omsorgsverksamhet ansvarar för att definiera process, utbilda personal och brukare/anhöriga, samt följa upp resultat.
- Anhöriga kan ha roll som notifierade vid utebliven dos.
- Förutsättningar: tillförlitlig drift (ström, nätverk), personal och brukare som kan hantera tekniken, rutiner för avvikelsehantering och säkerställd läkemedelsdispensering enligt regelverk.

Effekter

- **Individ:** ökad trygghet att läkemedel tas korrekt, färre felaktiga doser, ökad självständighet och kanske minskat behov av tillsyn.
- **Verksamhet:** färre läkemedelsavvikelser, frigjord tid, mer förutsägbar läkemedelshantering och förbättrad arbetsmiljö. Forskning visar potential för minskad personaltid för läkemedelshantering.

Teoretisk/värdebaserad grund

Metoden bygger på principer för trygghet, självständighet och kvalitet i vård och omsorg. Inom forskningen om välfärdsteknologi betonas att användaracceptans och processintegration är avgörande för att teknik ska fungera i vardaglig omsorg.

Lärdomar och nycklar för spridning

- Automatiska dispensers kan vara mycket användarvänliga – studier visade att en majoritet av äldre upplevde dem som “mycket lätta att använda”.
- Implementering kräver att tekniklösningen kopplas till organisatoriska processer och personalrutiner – inte bara utrustning.
- Effektiv införande kräver att brukaren och de som stödjer brukaren (anhöriga, personal) är involverade och utbildade.

Mobila trygghetslarm – Digitalt bärbart trygghetslarm för rörelsefrihet och trygghet

Syfte och behov

Att möjliggöra för äldre personer att röra sig tryggt utanför hemmet genom ett bärbart larm som är kopplat till larmcentral eller anhöriga. Behovet är stort eftersom många äldre begränsar sin rörlighet av rädsla för fall eller olycka, eller undviker aktiviteter utanför hemmet vilket kan leda till social isolering och försämrad hälsa. Forskning visar att personliga trygghetslarm (PERS – Personal Emergency Response Systems) kan ge ökad trygghet och möjliggöra boende i hemmet längre.

Målgrupp

Äldre personer som önskar eller behöver mer trygghet när de är utanför hemmet – exempelvis personer med fallrisk, sjukdom som medför plötsliga behov, eller som känner osäkerhet vid rörelse utanför hemmet.

Arbetsätt / Hur gör man?

- Brukaren förses med ett bärbart trygghetslarm (armbands-/klocka-/halskedjeform) med knapplarm och/eller fallupptäckt och positionering.
- Larmet är kopplat till larmcentral (Trygghetscentrale) som kan reagera vid aktivering, fall och exit från Trygghetszon.
- Modellen kan innehålla geo-zon-funktioner.

Roller och förutsättningar

- Teknikleverantör/leveransfunktion ansvarar för utrustning och uppkoppling.
- Kommunens trygghetsavdelning eller hemtjänst ansvarar för införande, utbildning och uppföljning.
- Anhöriga kan vara larmmottagare eller stödpersoner.
- Förutsättningar: god mobilräckvidd eller nätverkstäckning, brukare som har larmet med sig och vet hur det används, rutiner för responstid och uppföljning vid larm.

Effekter

- **Individ:** Ökad rörelsefrihet, större självständighet, ökad social delaktighet, ökad trygghet i vardagen.
- **Verksamhet:** Minskat behov av ledsagning, bättre resursutnyttjande, möjlighet att fokusera på andra behov.

Teoretisk/värdebaserad grund

Metoden bygger på principen om att stödja äldres autonomi och trygghet, samt möjliggöra boende i det egna hemmet och rörelse i samhället. Inom välfärdsteknik och omsorgsteknologi framhålls att teknik måste vara användarvänlig, integrerad i vardag och upplevas som en del av stödjande miljö – inte som övervakning.

Lärdomar och nycklar för spridning

- Enkelhet och tydlighet i larmfunktionen är avgörande för användaracceptans.
- Uppföljning av användning och resultat (t.ex. antal larm, responstid, användarfrekvens) behövs för att visa nytta.
- Integrering med befintliga larm- och trygghetsplattformar underlättar drift och skalbarhet.

Toalettlyftar – tekniskt stöd för integritet och självständighet

Syfte och behov

Att genom tekniskt stöd göra det möjligt för äldre och personer med funktionsnedsättning att klara toalettbesök mer självständigt. Behovet grundas i både integritet och arbetsmiljö: toalettassistans är en av de mest integritetskänsliga och fysiskt belastande uppgifterna i äldreomsorgen. Studier visar att hjälpmedel för toalettlyft kan minska både personberoende och personalens belastningsskador.

([PubMed – Assistive toileting technology in home care](#))

Målgrupp

Personer med nedsatt rörelseförmåga eller styrka, ofta äldre i ordinärt eller särskilt boende, som behöver hjälp att sätta sig och resa sig från toaletten.

Arbetsätt / Hur gör man?

- En elektrisk toalettlyft installeras i hemmet eller på boendet, ofta höj- och sänkbar, med stödhandtag och ergonomisk utformning.
- Personal instruerar brukaren i användning och följer upp funktion och säkerhet.
- I vissa kommuner kombineras installationen med bedömning av arbetsterapeut och uppföljning av rehabiliteringspersonal.

Roller och förutsättningar

- Arbetsterapeut ansvarar för behovsbedömning.
- Hemtjänst eller teknisk enhet ansvarar för installation och underhåll.
- Kommunens hjälpmedelssamordnare ansvarar för upphandling, lagerhållning och instruktioner.
- Viktiga förutsättningar: fysisk plats i bostaden, brukare med tillräcklig rörelseförmåga för att använda lyften på ett säkert sätt.

Effekter

- **Individ:** ökad självständighet, stärkt integritet, förbättrad livskvalitet.
- **Verksamhet:** minskat behov av dubbelbemanning, bättre ergonomi för personal, minskade sjukskrivningar relaterade till lyft och förflyttningar.

Teoretisk/värdebaserad grund

Bygger på värdegrund för äldreomsorg – självbestämmande, delaktighet och trygghet – samt på evidens från ergonomi- och hjälpmedelsforskning som visar att rätt hjälpmedel kan minska fysisk belastning och öka brukarnöjdhet.

(bmjopen.bmj.com)

Lärdomar och nycklar för spridning

- Tidig och tydlig information till både personal och brukare minskar motstånd.
- Testperioder med möjlighet att prova i hemmet ökar acceptans.
- Regelbunden utbildning och instruktion i användning krävs för att bibehålla effekten.
- *Här behöver undersökas mer:* hur man bäst följer upp långsiktigt nyttjande, vilka ekonomiska modeller som fungerar (hyra vs. köp), samt hur samverkan mellan hjälpmedelsenhet och hemtjänst kan organiseras.

AI-sensor (kamera) för digital natt-tillsyn och fallidentifiering

Syfte och behov

Att erbjuda trygg och integritetsbevarande tillsyn i hemmet, särskilt nattetid, genom AI-baserad sensorövervakning som kan upptäcka rörelse, fall eller avvikande beteende utan att sända eller lagra bild.

Behovet grundas i tre faktorer:

1. Natttillsyn i hemtjänsten kräver mycket personaltid och transporter.
2. Många äldre upplever störning eller otrygghet av nattliga besök.
3. Integritetsfrågor kan begränsa traditionell kameratillsyn.

Forskning och flera svenska pilotprojekt (bl.a. Socialstyrelsen, Välfärdsteknik för äldre 2022) visar att digital natttillsyn kan ge ökad trygghet, bättre sömn och resurseffektivitet — under förutsättning att tekniken är integritetssäkrad och korrekt införd.

([Socialstyrelsen, Välfärdsteknik i äldreomsorgen – lägesrapport 2023](#))

Målgrupp

Äldre personer med behov av tillsyn eller fallrisk i ordinärt eller särskilt boende, samt omsorgspersonal som utför nattliga kontroller.

Arbetsätt / Hur gör man?

- En radar- eller AI-kamera (Luna) installeras i brukarens bostad. Sensorn känner av rörelse, fall eller frånvaro ur rum.
- Kameran arbetar lokalt med AI-analys direkt i enheten (Edge AI) och sänder endast larmhändelser med option på maskerad bild.
- Vid larm skickas händelsen till kommunens larmplattform (Sensapp/Skyresponse) där personal kan verifiera och agera.
- Drift övervakas av teknisk support och dagliga statuskontroller.

Roller och förutsättningar

- Kommunens välfärdsteknik- eller hemtjänstenhet ansvarar för installation, samtycke, utbildning och uppföljning.
- Teknikleverantör (Sensapp/Axis) ansvarar för enhet, AI-modell och datasäkerhet.
- Skyresponse eller motsvarande larmcentral hanterar inkommande händelser.
- Förutsättningar: stabil nätuppkoppling (router + VPN), tillgång till säkert backend, tydliga rutiner för samtycke och sekretess.

Effekter

- **Individ:** ökad trygghet, bättre nattsömn, minskat behov av nattliga besök, starkare känsla av integritet.
- **Verksamhet:** stora tidsvinster (färre bilresor, minskad bemanning nattetid), mer träffsäkra larm, bättre arbetsmiljö.

Teoretisk/värdebaserad grund

Metoden bygger på värdena i WHO:s ramverk för åldersvänliga samhällen – trygghet, integritet och självbestämmande – samt på evidens inom digital tillsyn. Europeiska forskningsöversikter visar att AI-baserad sensorteknik kan minska risk för fall och ge tryggare vårdmiljöer när tekniken är integritetsskyddad.

[\(ScienceDirect: AI-enabled fall detection in home care\)](#)

Tekniskt bygger Luna-lösningen på *privacy-by-design*: data behandlas lokalt i kameran utan bildöverföring, vilket uppfyller GDPR-principer för dataminimering.

Lärdomar och nycklar för spridning

- Framgångsfaktorer: tydlig informationsinsats till brukare och anhöriga, samtyckesbaserad användning, stabil drift och snabb support.
- Integritetsskydd och transparent kommunikation avgör användarnas acceptans.
- Tydlig ansvarsfördelning mellan omsorg, teknikförvaltning och leverantör är nödvändig.

Ny larmplattform – Sensapp + Skyresponse för ett öppet digitalt ekosystem

Syfte och behov

Att samla kommunens alla trygghets- och omsorgslarm i en gemensam plattform som kan ta emot, prioritera och vidarebefordra larm från olika leverantörer och tekniker.

Syftet är att minska fragmenteringen mellan system, öka kvalitet och snabbhet i larmhantering, och skapa en hållbar struktur för framtidens digitala omsorg.

Bakgrunden är att äldreomsorgen traditionellt haft flera separata system för trygghetslarm, sensorer, kamera-tillsyn och digitala hjälpmedel — vilket ökar komplexiteten, risken för fel och belastningen på personalen.

Flera nationella projekt, bland annat inom *Välfärdsteknik för äldre (SKR 2023)*, har pekat på behovet av samlade, öppna larmplattformar med standardiserade gränssnitt.

Målgrupp

Kommunal omsorgsverksamhet, teknisk förvaltning och larmoperatörer (t.ex. trygghetscentraler) — indirekt även äldre och anhöriga som får en snabbare, mer tillförlitlig larmkedja.

Arbetsätt / Hur gör man?

– Kommunen implementerar en central larmplattform (Skyresponse) som hanterar händelser från olika välfärdstekniklösningar via öppna API:er och standardprotokoll (ex. SCAIP, REST, MQTT).

- Plattformen kopplas till Sensapps backend för att möjliggöra integration av alla digitala lösningar (kameror, trygghetsklockor, läkemedelsautomater, Bubblan-enheter m.m.) i ett och samma ekosystem.
- Larm prioriteras, dirigeras och loggas centralt — personal får notiser via app eller dator, oavsett vilken produkt larmet ursprungligen kom från.
- Processen omfattar utbildning av personal, etablering av drift- och supportmodell samt dokumenterade rutiner för incidenthantering.

Roller och förutsättningar

- **Sensapp** tillhandahåller det tekniska navet, integrationerna och övervakningen av alla enheter i nätverket.
- **Skyresponse** fungerar som certifierad larmplattform och kommunikationsnav till trygghetscentraler.
- **Kommunen** ansvarar för process, rutiner, personalutbildning och förankring i verksamheten.
- Förutsättningar: stabil uppkoppling (VPN/APN-lösningar), tydliga roller mellan teknik och omsorg, samt juridiskt ramverk för dataskydd och driftansvar.

(bmchealthservres.biomedcentral.com)

Effekter

- **Individ:** högre trygghet, snabbare larmrespons, färre missade händelser.
- **Verksamhet:** förenklad administration, bättre arbetsmiljö, möjlighet att använda flera tekniker samtidigt utan att öka komplexiteten.

Teoretisk/värdebaserad grund

Metoden utgår från principen om **öppna ekosystem** inom välfärdsteknik – att olika tekniska lösningar ska kunna samverka via standardiserade gränssnitt och gemensam larmkedja.

Detta ligger i linje med EU:s och SKR:s riktlinjer för interoperabilitet och leverantörsoberoende i digital välfärd.

Skyresponse bygger på en *event-driven arkitektur* som möjliggör flexibel prioritering och spårbarhet i larmkedjan, vilket stärker både säkerhet och effektivitet.

Lärdomar och nycklar för spridning

- Larmplattformen fungerar som den **gemensamma infrastrukturen** för framtida digitalisering i omsorgen.
- Viktigt att se tekniken som *en del av ett arbetssätt*, inte som en separat IT-lösning.
- Kräver tidig dialog med personal, fackliga företrädare och trygghetscentral för att etablera förtroende.

Roller för välfärdsteknik – ny kompetens för digital omställning

Syfte och behov

Att skapa tydliga och långsiktiga roller som driver digitalisering i omsorgen — exempelvis välfärdsundersköterskor, teknikombud eller tekniksamordnare.

Syftet är att öka tryggheten hos personal och brukare, säkerställa fungerande drift och frigöra kapacitet hos chefer och systemförvaltare.

Bakgrunden är att många kommuner infört välfärdsteknik utan att förändra organisationen, vilket lett till otydliga ansvar och svag förankring. Forskning och flera nationella projekt (bl.a. *Välfärdsteknik för äldre – SKR 2023*) betonar att organisatoriska roller är en avgörande framgångsfaktor.

Målgrupp

Personal i hemtjänst, äldreomsorg, IT- och teknikförvaltning samt chefer med ansvar för införande och drift av digitala lösningar.

Arbetsätt / Hur gör man?

– Kommunen utser eller rekryterar särskilda roller (t.ex. välfärdsundersköterska, teknksamordnare, digital coach) med ansvar att vara länk mellan teknik, personal och verksamhet.

– Rollen kan innehålla delar som:

- utbilda kollegor i teknikens användning
- stötta brukare i installation och förståelse
- rapportera teknikproblem och fel
- följa upp användning och bidra till utveckling av nya metoder.

– Rollen fungerar ofta bäst om den får tydlig tid avsatt och en kontaktväg till både omsorgsledning och IT-avdelning.

Här behöver undersökas mer: hur rollerna är organiserade i olika kommuner (t.ex. central vs lokal nivå) och hur de finansieras långsiktigt.

Roller och förutsättningar

– **Välfärdsundersköterska:** driver det praktiska införandet, fungerar som ambassadör ute i verksamheten.

– **Teknksamordnare/teknikstöd:** ansvarar för system, logistik, support och utbildning.

– **Chef eller utvecklingsledare:** säkerställer struktur, uppföljning och förankring i ledningen.

– Förutsättningar: mandat, tid och stöd från chefer; utbildning inom välfärdsteknik och digital kompetens; tydliga rutiner för samverkan mellan omsorg, IT och leverantörer.

Viktigt: forskning visar att rollerna måste vara formellt definierade och ha ledningens stöd för att få legitimitet bland kollegor.

[*\(Socialstyrelsen 2022 – Digitalisering i äldreomsorgen – lärdomar från kommuner\)*](#)

Effekter

- **Individ (brukare):** snabbare hjälp när tekniken krånglar, större trygghet och kontinuitet.
- **Verksamhet:** ökad kompetens, kortare införandetid för ny teknik, färre driftstörningar, tydligare ansvarsfördelning.

Teoretisk/värdebaserad grund

Bygger på principerna för förändringsledning, lärande organisation och delaktighet. Välfärdsteknik kräver organisatoriskt lärande — inte bara införande av produkter. Roller som möjliggör kollegialt lärande och nära stöd är en förutsättning för att digitalisering ska bli långsiktigt hållbar.

(bmchealthservres.biomedcentral.com)

Lärdomar och nycklar för spridning

- Definiera roller och mandat tidigt – otydlighet skapar frustration.
- Kombinera praktisk teknikkompetens med relationskompetens – rollen är lika mycket pedagogisk som teknisk.
- Avsätt tid för kollegialt lärande och gemensamma utbildningsforum.

Innovationsupphandling av ekosystem – samverkansmodell för åldersvänlig digital utveckling

Syfte och behov

Att genom upphandling stimulera innovation och samverkan mellan flera leverantörer i stället för att låsa kommunen till en enda tekniklösning.

Syftet är att bygga en öppen, flexibel och långsiktig digital infrastruktur som kan växa med kommunens behov inom ramen för arbetet med en åldersvänlig bygd.

Bakgrunden är att traditionella upphandlingar ofta resulterar i slutna system, svår integrering och höga bytenkostnader. Innovationsupphandling används därför för att köpa *funktion och utvecklingsförmåga* snarare än färdig produkt — i detta fall en gemensam digital plattform för välfärdsteknik.

Målgrupp

Kommuner och upphandlande myndigheter som vill uppnå samverkan mellan leverantörer och skapa ekosystemlösningar för välfärdsteknik. Indirekt gagnas även äldre, anhöriga och omsorgspersonal genom en mer sammanhållen tjänstekedja.

Arbetsätt / Hur gör man?

– Vingåkers kommun utformade en **innovationsupphandling** där kraven betonade samarbete, öppenhet och gemensam vidareutveckling snarare än färdig produkt.

– **Sensapp vann upphandlingen** med ett erbjudande där **Skyresponse** fungerade som kärna i larmhanteringen, medan Sensapp ansvarade för integrationer, utveckling och drift av hela ekosystemet.

– Avtalet innehåller en *utvecklingsfas* där kommunen och leverantören gemensamt identifierar och prioriterar behov, tester och lösningar — en modell i linje med Vinnovas och Upphandlingsmyndighetens riktlinjer för innovationspartnerskap.

– Upphandlingen har därmed möjliggjort att kommunen får en plattform som redan idag hanterar trygghetslarm, sensorer och kameror, men som också kan byggas ut för framtida behov (t.ex. digital hemtjänst och anhörigstöd).

Roller och förutsättningar

– **Kommunen** fungerar som aktiv partner snarare än enbart beställare.

– **Sensapp** ansvarar för teknisk utveckling, integrationer och drift inom ramen för avtalet.

– **Skyresponse** tillhandahåller larmplattformen som möjliggör interoperabilitet och säkra processer.

– Förutsättningar: tydlig målbild, gemensam styrgrupp, kontinuerlig uppföljning, öppna gränssnitt (API:er) och standarder för dataskydd, samt tillit mellan parterna.

Effekter

- **Individ:** tillgång till fler digitala lösningar som samverkar – trygghet, självständighet och bättre kvalitet i tjänsterna.

- **Verksamhet:** minskad fragmentering, flexiblare teknikstrategi, starkare kontroll över utveckling och kostnader.

Teoretisk/värdebaserad grund

Metoden vilar på principerna för **innovationspartnerskap** enligt LOU (2016:1145) och riktlinjer från Upphandlingsmyndigheten samt Vinnovas modell för behovsdriven innovation.

Den bygger också på tanken om **öppna digitala ekosystem** — där olika leverantörer och tekniker kan kopplas samman genom standardiserade gränssnitt för att stödja social hållbarhet och åldersvänliga samhällen.

[\(Upphandlingsmyndigheten – Innovationspartnerskap\)](#)

Lärdomar och nycklar för spridning

- En tydlig målbild kring värde för brukare och samhälle ger stabil grund för långsiktigt samarbete.
- Öppenhet och delad risk/nytta mellan kommun och leverantör stärker innovationskraften.
- Viktigt att kombinera juridisk precision med praktisk flexibilitet i avtalet.

3. Digital hemtjänst och nya arbetssätt

Bubblan för digital tillsyn/hemtjänst

- Vad handlar den om? En digital plattform (tablet med app) för att genomföra schemalagda digitala besök, tillsyn och samtal istället för fysiska hembesök.
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Digitalt
- Effekt: För individen – ökad trygghet, kontinuitet och mindre störning av fysiska besök. För verksamheten – färre bilresor, frigjord personalresurs och minskad miljöpåverkan.
- Vad kan spridas vidare? Erfarenheter av införande, integration med befintliga larm- och omsorgssystem, metoder för att skapa acceptans hos brukare och anhöriga.

Roller för drift, support och ambassadörer

- Vad handlar den om? Införandet av särskilda roller (t.ex. digidel-lots, Bubblan-ambassadörer, tekniksamordnare) för att ge stöd till både personal och brukare i användning av digitala lösningar.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Digitalt
- Effekt: För individen – snabb hjälp när tekniken krånglar, bättre stöd för att komma igång. För verksamheten – säkrare drift, mindre motstånd mot ny teknik, jämnare kvalitet i införande.
- Vad kan spridas vidare? Rollbeskrivningar, utbildningspaket, samarbetsmodeller mellan förvaltningar och civilsamhälle.

Rekrytering via hemtjänstpersonal

- Vad handlar den om? Att använda hemtjänstpersonalens nära relationer till brukarna för att rekrytera deltagare till digitala lösningar, t.ex. Bubblan.
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Socialt/Digitalt
- Effekt: För individen – lägre tröskel, större förtroende för att prova ny teknik. För verksamheten – snabbare rekrytering, mindre behov av separata insatser för information.
- Vad kan spridas vidare? Rutiner för samtal med brukare, utbildning i motivationsarbete, exempel på hur rekryteringsprocessen kan dokumenteras.

Delaktighet mellan nivåer

- Vad handlar den om? Ett arbetssätt där erfarenheter från operativ personal (t.ex. hemtjänst) tas vidare till taktiska och strategiska beslut, och där ledningens prioriteringar snabbt förs tillbaka till praktiken.
- Nivå: Strategisk/Taktisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – att omsorgens utveckling styrs av verkliga behov. För verksamheten – kortare väg från test till beslut, starkare lärandekultur och bättre samsyn mellan nivåerna.
- Vad kan spridas vidare? Strukturer för gemensamma forum, mötesformer, dokumentationsmallar för att fånga erfarenheter från tester.

4. Social delaktighet och gemenskap

Bubblan för sociala samtal

- Vad handlar den om? En digital plattform (Bubblan) för samtal i grupp eller enskilt med anhöriga, vänner och personal. Låg tröskel för användning och tillgänglig på en surfplatta.
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – minskad ensamhet, ökad livskvalitet, stärkt kontakt med anhöriga. För verksamheten – förebyggande insats som kan minska behovet av tyngre vård.
- Vad kan spridas vidare? Modeller för att skapa samtalsgrupper, tekniska lösningar, metoder för att engagera föreningar och volontärer som ledare.

Samtalsgrupper (med/utan tema)

- Vad handlar den om? Strukturerade samtalsgrupper där seniorer kan mötas, ibland med specifika teman som hälsa, kultur eller samhällsfrågor.
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – social gemenskap, psykiskt välbefinnande. För verksamheten – stärker det förebyggande arbetet och bygger broar till civilsamhället.
- Vad kan spridas vidare? Upplägg för grupper, utbildning av gruppledare, erfarenheter av rekrytering av deltagare.

Återstart av väntjänsten

- Vad handlar den om? Att återuppta och utveckla en traditionell frivilligverksamhet där volontärer erbjuder sällskap, aktiviteter och stöd, t.ex. måndagsträffar.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – regelbundna möten som motverkar ensamhet. För verksamheten – stärker civilsamhällets roll, skapar fler resurser utan stora kostnader.
- Vad kan spridas vidare? Metoder för samarbete mellan kommun och föreningar, rutiner för volontärhantering.

Träffpunkt på torget

- Vad handlar den om? En öppen mötesplats i samverkan mellan kommun, föreningsliv och näringsliv. Testades t.ex. med ICA-handlare och volontärer.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Socialt

- Effekt: För individen – lättillgänglig mötesplats som inte kräver digital vana. För verksamheten – når nya grupper, stärker lokalsamhällets engagemang.
- Vad kan spridas vidare? Koncept för platsbaserat samskapande, lärdomar om att bygga förtroende med näringslivet.

Aktivitetsbidrag till föreningar

- Vad handlar den om? Ekonomiskt stöd till föreningar för att stimulera fler aktiviteter för äldre och för att möjliggöra engagemang och initiativ från föreningarna själva.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – större och mer varierat aktivitetsutbud. För verksamheten – engagerar civilsamhället och avlastar kommunen. För föreningar - bidraget skapar förutsättningar för föreningar att engagera sig och bidra till åldersvänlighet.
- Vad kan spridas vidare? Bidragsmodeller, erfarenheter av uppföljning och utvärdering.

Navet som fysisk mötesplats (Sävstagården)

- Vad handlar den om? En fysisk samlingsplats för pensionärsföreningar och kommunen med gemensamma lokaler, aktiviteter och samordning. Inkluderar även ny infrastruktur som odlingslådor, boulebana och kulturinslag.
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – en tydlig mötesplats, större aktivitet, ökad delaktighet. För verksamheten – synergieffekter genom samordning, stärkt legitimitet.
- Vad kan spridas vidare? Organisationsmodellen (kommun + föreningar), erfarenheter av lokal samverkan, förändringsledning.

Navet som digital mötesplats

- Vad handlar den om? Ett digitalt komplement till det fysiska navet: hemsida/app med aktivitetskalender, digitala föreläsningar, tillgång till Bubblan och Habbie.
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Digitalt
- Effekt: För individen – delaktighet även på distans, tillgänglighet för de som inte kan delta fysiskt. För verksamheten – bredare räckvidd, effektivare kommunikation.
- Vad kan spridas vidare? Digitala lösningar för föreningsliv, metod för hybridverksamhet, samverkan mellan teknik och innehåll.

5. Digital inkludering och lärande

Drop-in digital vägledning

- Vad handlar den om? Praktiska drop-in-tillfällen där seniorer kan få stöd i digitala frågor, t.ex. på biblioteket, äldreboenden eller i kransorter. Behöver inga förkunskaper och bygger på låg tröskel.
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Socialt/Digitalt
- Effekt: För individen – stärker digital kompetens, ökar självständighet och minskar digitalt utanförskap. För verksamheten – minskat stödbehov i vardagen, fler seniorer kan hantera digitala tjänster själva.
- Vad kan spridas vidare? Upplägg för handledning, samverkan med bibliotek och föreningar, lärdomar om hur man når seniorer i olika delar av kommunen.

Utbildning av personal och ambassadörer

- Vad handlar den om? Satsningar på att höja digital kompetens hos hemtjänstpersonal, ambassadörer och föreningsaktiva så att de kan stötta seniorer.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Digitalt
- Effekt: För individen – får hjälp av personer de litar på, större tillgänglighet till digitala stöd. För verksamheten – höjd digital mognad i hela organisationen, jämnare kvalitet i stödet.
- Vad kan spridas vidare? Utbildningspaket, metoder för rekrytering av ambassadörer, erfarenheter av långsiktig kompetensutveckling.

Kommunikationsmaterial

- Vad handlar den om? Informationsmaterial anpassat för seniorer – foldrar, annonser, enklare webbinnehåll och sociala medier-kampanjer.
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Socialt/Digitalt
- Effekt: För individen – lättare att förstå vad kommunen erbjuder, fler nås av information. För verksamheten – högre deltagande i aktiviteter och digitala tjänster.
- Vad kan spridas vidare? Kommunikationsplaner, exempel på material, lärdomar om målgruppsanpassning (t.ex. storlek på text, språkbruk, undvika QR-koder som skapar barriärer).

Bibliotekslån av Bubblan (pilotidé)

- Vad handlar den om? Ett pilotkoncept där seniorer kan låna en Bubblan via biblioteket för att prova på digitala samtal och hemtjänstfunktioner utan långsiktig förbindelse.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Digitalt
- Effekt: För individen – möjlighet att testa teknik i trygg miljö, minskad tröskel. För verksamheten – fler vågar prova digitala lösningar, större spridning.
- Vad kan spridas vidare? Samarbetsmodeller med bibliotek, pilotupplägg, lärdomar om hur lån kan bli en inkörsport till digital inkludering.

6. Anhörigstöd och familjens roll

Anhörigsamordnare i projektet

- Vad handlar den om? En roll som samordnar anhörigfrågor inom projektet och fungerar som länk mellan anhöriga, brukare och verksamheten. Fokus ligger på att tidigt upptäcka behov och skapa struktur i stödet.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – tydligare väg in i kommunen, bättre stöd. För verksamheten – ökad kännedom om anhörigas behov, mer systematik i arbetet.
- Vad kan spridas vidare? Rollbeskrivning, arbetsmetoder, exempel på hur samordning kan integreras i kommunens organisation.

Funktion i Bubblan för anhöriga

- Vad handlar den om? En funktion där anhöriga kan kopplas på i Bubblan för att kommunicera direkt med brukaren eller delta i digitala möten. Syftar till att skapa närvaro även på distans.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Digitalt
- Effekt: För individen – minskad ensamhet, känsla av trygghet. För anhöriga – lättare att delta i omsorgen. För verksamheten – avlastning i tillsyn och kontakt.
- Vad kan spridas vidare? Tekniska lösningar för anhörigintegration, exempel på sekretess- och integritetsfrågor, användarberättelser.

Utbildning för anhöriga

- Vad handlar den om? Kurser och stödinsatser riktade till anhöriga som vårdar en närstående. Innehåller praktiska råd, stresshantering och kunskap om omsorgens verktyg.
- Nivå: Operativ

- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen (anhöriga) – minskat stresspåslag, stärkt förmåga att ge stöd. För verksamheten – minskad risk för ohälsa hos anhöriga, bättre samarbete.
- Vad kan spridas vidare? Kursupplägg, samarbetsmodeller med föreningar och studieförbund, erfarenheter av hur utbildningen påverkat omsorgens kvalitet.

7. Mat och vardagstjänster

Vingmat – digitala matlådebeställningar

- Vad handlar den om? En digital tjänst för att beställa matlådor till hemmet. Brukaren eller anhörig kan själva välja rätter via en plattform istället för att personal fyller i beställningen.
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Digitalt
- Effekt: För individen – större delaktighet i vad man äter, ökad valfrihet och trygghet i beställningen. För verksamheten – färre fel, effektivare beställningsprocess och mindre administration.
- Vad kan spridas vidare? Koncept för digital matdistribution, samverkan mellan kostavdelning och hemtjänst, nyttor i både kvalitet och arbetsmiljö.

Digitala inköp (ombudshandel)

- Vad handlar den om? En modell där kommunen och personalen inte själva handlar i butik utan istället beställer digitalt via ombudshandel (t.ex. Coop online).
- Nivå: Operativ
- Ekosystem: Digitalt
- Effekt: För individen – trygghet i att få sina varor på rätt dag, ökad delaktighet i inköp. För verksamheten – frigjord tid för omsorg istället för inköp, minskad stress för personalen.
- Vad kan spridas vidare? Avtalsmodeller med livsmedelsbutiker, erfarenheter av logistik och leverans, hantering av betalning och fakturering.

8. Samverkan och civilsamhällets roll

Strukturerat samarbete pensionärsföreningar + kommun

- Vad handlar den om? Ett formaliserat samarbete där pensionärsföreningar och kommunen delar på ansvar, resurser och styrning, exempelvis genom gemensam styrgrupp.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – fler och mer relevanta aktiviteter. För verksamheten – legitimitet, långsiktighet och bättre förankring i civilsamhället.
- Vad kan spridas vidare? Samarbetsavtal, styrmodeller, exempel på hur föreningar och kommun kan dela på roller och resurser.

Samverkan över organisationsgränser

- Vad handlar den om? Att bygga samarbeten mellan kommun, kyrka, studieförbund, föreningar och näringsliv för att skapa fler och bredare aktiviteter.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – fler möjligheter till gemenskap och stöd. För verksamheten – bredare nätverk och resurser, stärkt innovationsförmåga.
- Vad kan spridas vidare? Exempel på samverkansmodeller, lärdomar om förtroendebyggande, nya arenor för samarbete.

Gränsgångare mellan aktörer

- Vad handlar den om? Personer eller roller som rör sig mellan olika organisationer och fungerar som brobyggare, t.ex. mellan kommun och civilsamhälle.
- Nivå: Taktisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – enklare att hitta rätt kontaktvägar och delta i aktiviteter. För verksamheten – smidigare samverkan, bättre koordinering.
- Vad kan spridas vidare? Rollbeskrivningar, exempel på hur gränsgångare organiseras, lärdomar om att skapa hållbara broar.

Navet som kunskapscentrum

- Vad handlar den om? Att utveckla Navet (Sävstagården) till ett centrum för lärande och kunskapsutbyte i samverkan med universitet/högskola och civilsamhället.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Socialt/Digitalt
- Effekt: För individen – tillgång till ny kunskap och inspiration. För verksamheten – ökad legitimitet, forskningsförankring och spridning av resultat.
- Vad kan spridas vidare? Modeller för kommun-akademi-samverkan, erfarenheter av kunskapsdelning i lokala miljöer.

WHO-medlemskap och nätverk för åldersvänliga samhällen

- Vad handlar den om? Vingåkers deltagande i WHO:s nätverk för åldersvänliga samhällen, som ger tillgång till internationella erfarenheter och ramverk.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – indirekt nytta genom att kommunen får tillgång till metoder och idéer som stärker åldersvänligheten. För verksamheten – internationell legitimitet, stöd i strategiarbetet, inspiration från andra kommuner.
- Vad kan spridas vidare? Lärdomar om hur internationella nätverk kan användas lokalt, exempel på hur WHO:s ramverk kan integreras i kommunens arbete.

9. Strategier och ledning

Strategi för en åldersvänlig bygd (2025–2031)

- Vad handlar den om? En övergripande strategi framtagen av kommunen, inspirerad av WHO:s ramverk för åldersvänliga samhällen. Sätter långsiktig riktning för insatser på flera områden.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Socialt/Digitalt
- Effekt: För individen – tydligare prioriteringar som stärker delaktighet och trygghet. För verksamheten – gemensam vision, vägledning för planering och beslut.
- Vad kan spridas vidare? Strategidokument, process för framtagande, exempel på hur WHO:s ramverk kan översättas lokalt.

”Ensamhet på ledningens agenda”

- Vad handlar den om? Att lyfta ofrivillig ensamhet som en strategisk fråga och mått på framgång i kommunens styrning.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – ökad prioritet på att motverka ensamhet. För verksamheten – kulturförändring där sociala mål lyfts lika tydligt som ekonomiska och organisatoriska.
- Vad kan spridas vidare? Exempel på styrmått, erfarenheter av att ändra ledningskultur, processer för att göra ensamhet mätbart.

Att rida på nya lagar (t.ex. socialtjänstlagen)

- Vad handlar den om? Att använda nya nationella reformer som drivkraft för lokalt förändringsarbete, särskilt kopplat till förebyggande arbete.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Socialt
- Effekt: För individen – snabbare tillgång till nya förebyggande insatser. För verksamheten – enklare att legitimera förändring och få resurser.
- Vad kan spridas vidare? Lärdomar om att tolka lagstiftning som möjlighet, exempel på hur projekt kan knytas till nationella initiativ.

Affärsmodeller och ramavtal för spridning

- Vad handlar den om? Utveckling av affärsmodeller, ramavtal och kalkyler för att kommuner ska kunna sprida och upphandla digitala trygghetstjänster.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Digitalt/Socialt
- Effekt: För individen – tillgång till fler digitala tjänster oavsett kommun. För verksamheten – skalbarhet, lägre kostnader, ökad likvärdighet.
- Vad kan spridas vidare? Avtalsmodeller, kalkylmetoder, exempel på kommunöverskridande samarbete.

Förvaltningsmodell för digitalt ekosystem

- Vad handlar den om? Att införa strukturer för styrning, drift och utveckling av digitala tjänster (inspirerat av ITIL och governance-modeller).
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Digitalt
- Effekt: För individen – stabila och driftsäkra tjänster. För verksamheten – tydliga roller, ansvar och hållbar drift.
- Vad kan spridas vidare? Processkartor, ansvarsmatriser, modeller för långsiktig förvaltning av digitala tjänster.

Juridiska analyser för innovation

- Vad handlar den om? Att systematiskt analysera juridiska hinder (t.ex. kring sekretess, upphandling, GDPR) och omsätta det i nya arbetssätt.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Socialt/Digitalt
- Effekt: För individen – tryggare hantering av data och rättigheter. För verksamheten – tydligare spelregler, minskad risk att fastna i juridiska frågor.
- Vad kan spridas vidare? Metodik för juridisk analys, exempel på case, hur hinder kan vändas till möjligheter.

Forskning och lärande utvärdering (SLU m.fl.)

- Vad handlar den om? Att kombinera praktisk utveckling med kontinuerlig forskning, jämställdhetsanalyser och lärande utvärderingar i samarbete med SLU och andra akademiska aktörer.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Socialt/Digitalt
- Effekt: För individen – trygghet i att insatser baseras på evidens. För verksamheten – underlag för beslut, större legitimitet och möjligheter till spridning.
- Vad kan spridas vidare? Samverkansmodeller mellan kommun och akademi, exempel på lärande utvärderingar, resultatrapporter.

Mötesformer för stärkt kunskap i projektgruppen

- Vad handlar den om? Forum för möten över organisations- och förvaltningsgränser i syfte att fördjupa kunskaperna i samarbetet, och att skickliggöra varandra genom att över tid genom att skapa samsyn och/eller ömsesidig förståelse för olika perspektiv kring gemensamma frågor. Mötesformerna kan också användas för att förstärka pågående arbete eller ta nya initiativ. “Rondellmöten” i 45-minutersformatet och förankringsseminarier för att fördjupa sig i ett tema ytterligare under 2-3 h.
- Nivå: Strategisk
- Ekosystem: Socialt/Digitalt
- Effekt: För projektgruppen och deltagare – ökad kunskap och samsyn kring gemensamma frågor. Ökad kännedom om varandras roller och uppdrag. Skapar strukturer för gemensamt lärande och möten över organisations- och förvaltningsgränser.
- Vad kan spridas vidare? Metoder för mötesformer.